

บรรณาธิการแถลง

ช่วงนี้ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยยังต้องปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในวงวิชาการมีการเร่งศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาทั้งยาและวัคซีนเพื่อรับมือกับโรคนี้อย่างรวมทั้งการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบและมาตรการควบคุมป้องกันโรคต่าง ๆ ด้วย ทำให้มีผลงานทางวิชาการตีพิมพ์เผยแพร่ออกมามากมายแต่ในวงวิชาการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในประเทศไทย ยังไม่มีผลงานด้านนี้ปรากฏออกมาให้เห็น

วารสารเล่มนี้มีนิพนธ์ต้นฉบับรวม 14 เรื่อง เรื่องแรก **การใช้ประโยชน์จากกลุ่มเห็ดพิษมาในการดูแลสุขภาพตามภูมิปัญญาการแพทย์ดั้งเดิม** เป็นการศึกษามาจากเอกสารจากประเทศจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี อินเดีย สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และไทย ข้อมูลที่ได้ยังเป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น เรื่องที่สอง **การศึกษาฤทธิ์ทางชีวภาพของสารสกัดเห็ดชานอ้อมมาตามการนำมาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์พื้นบ้าน** โดยศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและฤทธิ์ต้านการทำงานของเอ็นไซม์ฟอสโฟไดเอสเทอเรส-5 ซึ่งน่าสนใจ เพราะเกี่ยวข้องกับฤทธิ์ของยารักษาโรคหอบหืดสมรรถภาพทางเพศ แต่เป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้นในห้องทดลองเท่านั้น หากจะศึกษาและพัฒนาเป็นยาจะต้องทำการศึกษาในสัตว์ทดลองและในคน ซึ่งจะต้องลงทุนลงแรงอีกมาก

เรื่องที่สาม **การพัฒนาวิธีวิเคราะห์สารกลุ่มไพเรโธอินส์ในบับกด้วยวิธี UPLC (Ultra Perfor-**

mance Liquid Chromatography) ซึ่งน่าสนใจ เพราะบับกเป็นสมุนไพรที่มีครีบบับกอยู่ในบัญชียาหลักแห่งชาติ จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมคุณภาพ การศึกษานี้เป็นการพัฒนาวิธีการตรวจวิเคราะห์เพื่อให้สามารถเป็นทางเลือกนอกเหนือจากการใช้วิธี HPLC (High Performance Liquid Chromatography) ซึ่งใช้เวลานาน นำยีนดีที่ผู้วิจัยสามารถพัฒนาวิธีวิเคราะห์ที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เรื่องที่สี่ **ประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการเพิ่มน้ำมันของยาปลุกไฟธาตุในหญิงหลังคลอดที่มีน้ำมันน้อย** เป็นการศึกษาเปรียบเทียบที่มีกรอกแบบมาตีพอสสมควร พบว่ายาลูกไฟธาตุตำรับที่ศึกษาเพิ่มน้ำมันไม่แตกต่างจากยาหลอก เรื่องที่ห้า **การเปรียบเทียบผลของการใช้ลูกประคบไพลและลูกประคบเถาวัลย์เปรียบต่ออาการปวดในผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อม** พบว่า ลูกประคบสมุนไพรทั้งสองชนิดสามารถลดอาการปวดในผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้นำเถาวัลย์เปรียบมาผสมในลูกประคบหรือใช้ทดแทนไพลได้ อย่างไรก็ดี ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยเพิ่มขนาดตัวอย่างและศึกษาขนาดเถาวัลย์เปรียบที่เหมาะสม นอกจากนี้ ควรศึกษาเปรียบเทียบการใช้เถาวัลย์เปรียบโดยการรับประทานกับการใช้ลูกประคบ ตลอดจนศึกษาการยอมรับของผู้ป่วยต่อไปด้วย

เรื่องที่หก **ประสิทธิภาพของสารสกัดยาจากใบยูคาลิปตัสต่อการป้องกันการวางไข่ของยุงลาย** พบว่า

สามารถป้องกันการเกิดขึ้นของลูกน้ำยุงลายถึงวันที่ 14 ซึ่งน่าสนใจ โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้ศึกษาเพิ่มเติมโดยการเพิ่มความเข้มข้นและระยะเวลาในการทดลองรวมทั้งนำไปใช้ในชุมชนต่อไป ทั้งนี้การเพิ่มระยะเวลาการติดตามให้มากขึ้นมีความสำคัญ เพราะระยะเวลา 14 วันนับว่าสั้นมากเมื่อเปรียบเทียบกับทรายอะเบทซึ่งมีฤทธิ์นานถึง 3 เดือน ขณะเดียวกันควรศึกษาการลดความเข้มข้นด้วย เพราะหากใช้ขนาดน้อยแต่ยังคงป้องกันการเกิดลูกน้ำได้ย่อมเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพได้ ส่วนการนำไปใช้ในชุมชนหากจะนำไปใช้ควรมีการศึกษาติดตามโดยใกล้ชิดด้วย เรื่องที่เจ็ด **ประสิทธิผลของการเสริมการรักษาผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ด้วยมะระขี้นกชนิดแคปซูล** พบว่าสามารถลดน้ำตาลสะสมได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่โดยที่เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลองและไม่มีกลุ่มเปรียบเทียบ รวมทั้งขนาดตัวอย่างเพียง 33 ราย จึงเป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้น เรื่องที่ แปด **ประสิทธิผลของการรักษาอาการปวดประจำเดือนชนิดปฐมภูมิด้วยวิธีการฝังเข็มแบบกำหนดจุดคงที่ โรงพยาบาลยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ** เป็นการศึกษาเปรียบเทียบกับการรักษาโดยการแพทย์แผนปัจจุบัน พบว่าการฝังเข็มสามารถลดการปวดประจำเดือนและเพิ่มคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญไม่แตกต่างจากการรักษาแผนปัจจุบัน การฝังเข็มจึงอาจเป็นทางเลือกของการรักษา โดยเฉพาะในผู้ป่วยที่แพ้ยาแผนปัจจุบัน แต่จะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมเปรียบเทียบทั้งประสิทธิผลและความคุ้มค่าต่อไป

เรื่องที่เก้า **บันทึกพระอาการประชวรของเจ้านายในราชสำนักจากเอกสารจดหมายเหตุรัชกาลที่ 5** เป็นการศึกษาบันทึกพระอาการประชวรของเจ้านายพระองค์หนึ่ง ซึ่งมีการบันทึกค่อนข้างละเอียด ทั้งเรื่องอาหาร อุดจาระ การถวายการรักษา ทำให้ทราบถึงวิธี

การถวายการรักษาของแพทย์ไทยสมัยนั้น น่าสนใจว่าผู้เขียนเป็นเจ้าของหน้าที่ในระดับชุมชน แต่ให้ความสนใจเรื่องที่ลุ่มลึก และวิเคราะห์ได้อย่างลุ่มลึกเช่นนี้ เรื่องที่สิบ **การพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตภาคเหนือตอนล่าง ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง** จึงเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยไม่มากนัก เรื่องที่สิบเอ็ด **ความรู้ ความต้องการการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนา องค์การบริหารส่วนตำบลสะลงอ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่** ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุมีความรู้ในเรื่องที่สอบถามดี และต้องการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพในระดับภาค จึงเกี่ยวกับการแพทย์พื้นบ้านโดยตรงไม่มากนัก เช่นกัน

เรื่องที่สิบสอง **ผลเบื้องต้นและความปลอดภัยของสารสกัดจากเปลือกสนมารีโหม่ฝรั่งเศสต่อการลดระดับน้ำตาลในเลือดหลังอดอาหารในผู้ที่มีภาวะก่อนเบาหวาน** โดยศึกษาเป็นเวลา 12 สัปดาห์ พบว่าสามารถลดระดับน้ำตาลสะสมได้อย่างมีนัยสำคัญและไม่พบอาการไม่พึงประสงค์ จึงน่าสนใจศึกษาเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อไป เรื่องที่สิบสาม **การศึกษาเปรียบเทียบผลของการรับประทานสารสกัดขมิ้นชันกับน้ำมันปลาต่อภาวะโภชนาการและคุณภาพชีวิตในผู้ป่วยมะเร็ง ลำคอ โนนคุณ จังหวัดศรีสะเกษ** พบว่าสารสกัดทั้งสองชนิดสามารถเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้ป่วยได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยการเปรียบเทียบสารสกัดทั้งสองชนิดให้ผลไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยเสนอแนะว่าสามารถใช้สารสกัดขมิ้นชันเป็นทางเลือกหนึ่งในการส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยมะเร็งที่มีน้ำหนักตัวลด เรื่องที่สิบสี่ **สถานการณ์ ศักยภาพ และแนวทางในการจัดการสุขภาพชุมชนเพื่อเศรษฐกิจ**

ฐานราก: กรณีศึกษาสมุนไพรไทยพื้นที่ลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า ชุมชนมีองค์ความรู้ และประสบการณ์ด้านสมุนไพรที่สะสม ถ่ายทอด และปรับใช้มานาน วิสาหกิจชุมชนด้านสมุนไพรมีความเข้มแข็ง และภาคีเครือข่ายการพัฒนาในห่วงโซ่อุปทานสมุนไพรมีความร่วมมือกันดี อย่างไรก็ตาม ข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากการบอกเล่า ควรมีการตรวจสอบสามเส้า (triangulation) เพื่อเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือของข้อมูล ปัญหาที่พบก็เป็นปัญหาเดิม ๆ เป็นส่วนใหญ่

บทปริทัศน์ฉบับนี้มีเรื่องเดียว คือ **การพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์การบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคด้านการแพทย์แผนไทย ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า** พบว่าข้อมูลที่มียังไม่

เพียงพอ ทำให้ยังประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ไม่ได้ ผู้เกี่ยวข้องจะต้องพัฒนาในเรื่องนี้ต่อไป เพื่อให้สามารถเพิ่มสิทธิประโยชน์ในเรื่องนี้ในระบบหลักประกันสุขภาพได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ภาคปกิณกะในเล่มนี้ เป็นเรื่องกระชายและพจนานุกรมศัพท์การแพทย์แผนจีน เล่ม 2 วารสารสโมสรฉบับนี้ สองเรื่องเป็นการศึกษาวิจัยสมุนไพรสี่เสียดไทยและเปลือกผลมังคุดเพื่อรักษาไข้เดงกีและไข้เลือดออกเดงกี เรื่องที่สามคือ เป็นการสำรวจการใช้การแพทย์ดั้งเดิมและการแพทย์เสริมเพื่อรักษาไข้เดงกีและไข้เลือดออกเดงกีในมาเลเซีย เรื่องที่สี่เป็นการศึกษาการคัดกรองสมุนไพรที่มีศักยภาพในการต้านไวรัสซาร์ส-โควิ-2 เรื่องสุดท้ายเป็นการศึกษาสารสกัดกระชายเพื่อหาสารต้านเชื้อดื้อยา

พบกับใหม่ฉบับหน้า

นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์



กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

ประกาศกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ฉบับที่ 3

ด้วยสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีอัตราผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง และมติคณะรัฐมนตรี ในการประชุมเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2563 เห็นชอบมาตรการเร่งด่วนในการป้องกันวิกฤตการณ์จากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อให้การเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในวันนี้ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติกรณีดังกล่าว ดังนี้

1. ให้บุคลากรทุกคนสวมใส่หน้ากากตลอดเวลาในขณะที่ปฏิบัติงานที่กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยผู้ที่มีสุขภาพดี ให้สวมใส่หน้ากากผ้าตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน
2. ให้บุคลากรที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) รับผิดชอบต่อสังคมโดยการแยกตัว ไม่แพร่เชื้อโรคให้แก่ผู้อื่น ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาและรายงานรองอธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก (นายสรพงษ์ ฤทธิรักษา) เพื่อดำเนินการสอบสวนโรคต่อไป
3. ให้บุคลากร ลด หรือหลีกเลี่ยงการเดินทางไปในที่ที่ไม่จำเป็น และมีคนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก หวานั่น หรือดกกิจกรรมที่มีจำนวนคนรวมกันเป็นจำนวนมากซึ่งมีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาด เช่น งานแสดงสินค้า คอนเสิร์ต สถานบันเทิง ห้างสรรพสินค้า หรือสถานที่ที่มีรายงานการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นต้น
4. ให้บุคลากรงดเดินทางไปราชการต่างจังหวัด หรือเชิญบุคลากรจากต่างจังหวัดเข้ามาประชุมร่วมกับกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยให้ใช้การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์แทน
5. ให้ผู้บริหารจัดให้มีการปฏิบัติราชการนอกสำนักงาน โดยยังคงมีบริการประชาชน และบุคลากรกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกทุกวัน ภายใต้การกำกับของผู้อำนวยการของแต่ละหน่วยงาน

ทั้งนี้ ให้บุคลากรของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกปฏิบัติตามประกาศและคำแนะนำของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด

ประกาศ ณ วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2563

นายแพทย์มรุต จิรเศรษฐสิริ
อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก